

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Havlíčkův Brod 25.6.2013
čj. SRS 035829/2013

Oblastní odbor SRS
Smetanovo nám. 279
580 01 Havlíčkův Brod

Zpráva č. 13 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 17.6.–23.6.2013

1. Počasí

Od začátku týdne panovalo teplé letní počasí prakticky beze srážek a až do poloviny týdne docházelo k nárůstu teplot. Při kulminaci přesahovaly maxima na většině míst hranici 32 °C a v mnoha případech byly zaznamenány teplotní rekordy. Poté následovalo velice mírné ochlazení a v sobotu, kdy na většině území spadlo okolo 10 mm vody, byl pokles teplot výraznější. V průběhu celého období byly registrovány lokální bouřky se silnými srážkami, případně krupobitím.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Výkyvy počasí se tentokrát projeví extrémně vysokými teplotami. Mimo prvních výskytů plísně bramboru nedošlo k výraznému rozvoji houbových chorob a nebyl zaznamenán ani podstatný početní nárůst živočišných škůdců. Velmi pozitivně se toto počasí promítlo v porostech kukuřic – ty konečně získaly normální barvu /mimo zaplavené lokality/ a značně povyrostly. Za příznivějších podmínek pokračovala sklizeň píce, dále probíhala aplikace fungicidů, i když v některých lokalitách byl vstup na pozemky ještě značně obtížný. V množitelských porostech brambor byly prováděny negativní výběry a spolu s fungicidy byly aplikovány i insekticidy proti přenašečům virů.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 49–71 BBCH)

(špičky osin: osiny jsou viditelné nad ligulou praporcového listu - prvá zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti, obsah zrn vodnatý)

Z okresů Chrudim /lokalita Kunčičky 19.6./, Pardubice /lokalita Přelouč 17.6./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Ruda 17.6./ byly hlášeny lokálně až silné ve výskytu **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)**, ale napadení praporcových listů bylo ojedinělé.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem konidioforů a konidií pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 3. a 4. list shora. Vypočte se procento napadených listů.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze objevení se posledního listu BBCH 37 do BBCH 51 (metání). Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné

zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

V okrese Pardubice /lokalita Přelouč 17.6./ byl pozorován střední výskyt **feosferiové skvrnitosti pšenice (*Phaeosphaeria nodorum*)** na listech a v okrese Chrudim /lokalita Kunčín 19.6./ byla zjištěna již v klasech.

Střední výskyt **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** byl hlášen z okresu Pardubice /lokalita Přelouč 17.6./ a opakovaně i z okresu Chrudim /lokalita Kunčín 19.6./.

První výskyt **kyjatky travní (*Metopolophium dirhodum*)** byl pozorován na pozorovacím bodě v okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Černá 17.6./ a její přítomnost již i v klasech byla zjištěna v okresech Náchod /lokalita Spy 21.6./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Králova Lhota 21.6./.

Pozorování se provádí na začátku metání ve fázi 51 BBCH. Ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu se odebere 50 odnoží /5 míst x 10 odnoží/ a hodnotí se celá rostlina. Vypočte se průměrný počet mšic na jednu odnož.

Kritické číslo je 3 mšice na jednu odnož.

První výskyt min s larvami **vrtalek (*Agromyzidae*)** byl pozorován v okrese Pardubice /lokalita Přelouč 17.6./.

JEČMEN OZIMÝ (RF 71-75 BBCH)

(prvá zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti, obsah zrn vodnatý - střední mléčná zralost: všechna zrna dosáhla své konečné velikosti, obsah zrn mléčný, zrna ještě zelená)

Silný výskyt **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byl pozorován v okrese Jičín /lokalita Jičín - Sedličky 19.6./ a přetrvávající střední v okrese Chrudim /lokalita Možděnice 17.6./.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

Pouze střední intenzita napadení porostů **spálou ječmene (*Rhychosporium secalis*)** byla hlášena z okresů Chrudim /lokalita Možděnice 17.6./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Měřín 18.6.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Hodnotí se v RF 25 napadení rostlin, tj. určí se počet odnoží s příznaky a v RF 32 – 37 napadení listů.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

V okrese Jičín /lokalita Jičín - Sedličky 19.6./ byly zjištěny první příznaky napadení klasů **růžověním klasů ječmene (*Fusarium* sp.)**.

Na stejné lokalitě byl pozorován první výskyt bezkřídlých samic **kyjatky osenní (*Sitobion avenae*)** a první výskyt **mšice střemchové (*Rhopalosiphum padi*)**.

ŽITO (RF 71 BBCH)

(prvá zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti, obsah zrn vodnatý)

Střední výskyty **černé rzivosti trav (*Puccinia graminis*)** a **septoriové listové skvrnitosti (*Mycosphaerella graminicola*)** byly pozorovány v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Mokré 21.6./.

JEČMEN JARNÍ (RF 33-55 BBCH)

(fáze 3. kolénka: 3. kolénko vzdálené min. 2 cm od 2. kolénka - střed metání: báze ještě v pochvě)

Střední výskyt **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byl zaznamenán v okrese Chrudim /lokalita Vítanov 19.6./.

Zjišťování výskytu padlí ječmene se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se hodnotí 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží).

Fungicidní ochranu proti listovým chorobám je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37 do BBCH 51. Zásahy se provádějí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Střední výskyt **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** přetrvával v okrese Chrudim /lokalita Vítanov 19.6./.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

První výskyty mšic byly hlášeny následovně - **kyjatka travní (*Metopolophium dirhodum*)** v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Králova Lhota 21.6./, **kyjatka osenní (*Sitobion avenae*)** v okrese Pardubice /lokalita Staré Čívce 17.6./ a **mšice střemchová (*Rhopalosiphum padi*)** v okrese Chrudim /lokalita Vítanov 20.6./.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá.

KUKUŘICE (RF 13-33)

(3. list vyvinutý - 3. kolénko patrné)

Dne 20.6. byl sice podle platné metodiky termín pro instalaci feromonových lapáků za účelem monitorování výskytu **bázlivce kukuřičného (*Diabrotica viginifera*)**, ale vzhledem k opožděnému vývoji porostů nebude v některých lokalitách tento termín dodržen.

Kontroly a záznamy výskytu dospělců na lepových deskách se provádí jednou týdně v období od 20.6. do poloviny října.

Chemická ochrana proti larvám se doporučuje při hodnotě 35 a více dospělců v průměru na jeden lapák za 14 dnů v předchozím roce. Aplikují se insekticidní mořidla nebo půdní insekticidy při seti nebo v době líhnutí larev.

Doporučený termín prvního ošetření proti dospělcům v oblasti kontinuálního šíření na pozemcích s opakovaným pěstováním kukuřice nastává v období dvou až tří týdnů po zjištění prvního jedince ve feromonových lapácích, překračujících práh škodlivosti, který je stanoven na 35 a více dospělců v průměru na jeden lapák za 14 dnů.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 39-65 BBCH)

(9 a více listů vyvinuto, nebo 9 a více úponků vyvinuto - plný květ: asi 50% květů otevřených)

Střední výskyt **fusariového vadnutí hrachu (*Fusarium oxysporum* sp.pisi)** byl pozorován v okrese Náchod /lokalita Velká Jesenice 21.6./ a v okrese Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 20.6./ způsobuje tato choroba žloutnutí rostlin v ohniscích.

I když došlo v okrese Jičín /lokalita Slatiny 17.6., Moravčice 19.6./ k dalšímu šíření **plísně hrachu (*Peronospora pisi*)** na listech, zůstává intenzita napadení dosud slabá.

Mimo okres Žďár nad Sázavou /lokality Jámy 17.6. a Ruda 19.6./ s výskyty středními (lokálně silnými) byly hlášeny výskyty **kyjatky hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** vesměs slabé, zřejmě i díky insekticidní ochraně – v některých lokalitách byly provedeny již dvě aplikace.

Pozorování se provádí 1x týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu do počátku žluté zralosti. Na 10-ti místech v porostu se prohlédne vždy 10 rostlin (celkem 100), mšice se z každé rostliny oklepou na papír a spočítají.

Ošetření se doporučuje při zjištění výskytu 3-5 jedinců (samiček a nymf) na rostlinu bez ohledu na růstovou fázi.

První úlovky **obaleče hrachového (*Laspeyresia rusticella*)** byly zaznamenány ve feromonových lapácích v okresech Pardubice /lokalita Nemošice 18.6./ a Náchod /lokalita Velká Jesenice 21.6./.

Monitoring letu imag se provádí pomocí feromonových lapačů, 2x týdně se zaznamenává počet odchycených samců.

Insekticidní zásah je třeba zvážit, pokud je zaznamenáno více jak 6 samců ve dvou feromonových lapácích za den. Chemické ošetření musí být cíleno proti líhnoucím housenkám, ošetřuje se tedy 7-10 dnů po kritickém přírůstku náletu.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 69–79 BBCH)

(konec květu - téměř veškeré šesule dosáhly druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

V okrese Jičín /lokalita Úlibice 17.6./ došlo v důsledku nedávného krupobití k poškození šesulí a na lokalitách Jičíněves Bartoušov bylo zjištěno značné zaplevelení především okrajů porostů **mákem vlčím (*Papaver rhoeas*)**.

První výskyt **černě řepkové (*Alternaria brassicae*)** na šesulích byl hlášen z okresu Chrudim /lokalita Podlíšťany 17.6./ a na listech z okresu Rychnov nad Kněžnou /lokalita Králova Lhota 21.6./.

Pozorování se provádí v období od začátku zrání až do 50 % šesulí vyzrálých (semena jsou černá a tvrdá), fáze BBCH 80 – 85. Kontroluje se 20 rostlin odebraných při úhlopříčném průchodu porostem na deseti místech vždy dvě za sebou rostoucí rostliny.

V okresech Chrudim /lokalita Podlíšťany 17.6./ a Jičín /lokalita Jičíněves 19.6./ byl na bázích stonků zaznamenán první výskyt **bílé hniloby řepky (*Sclerotinia sclerotiorum*)**.

Pozorování se provádí v období od začátku zrání až do 50 % šesulí vyzrálých (semena jsou černá a tvrdá). Při úhlopříčném průchodu porostem se na 10 místech odříznou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny (celkem 20 rostlin). Určí se stupeň napadení pro každou odebranou rostlinu.

MÁK SETÝ (RF 35-45 BBCH)

(fáze růžice - fáze mladého poupěte)

První ojedinělé příznaky napadení šedou plísnovitostí máku (*Botrytis cinerea*) byly pozorovány v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Šnakov 21.6./.

V okrese Žďár nad Sázavou /lokality Sklené nad Oslavou 13.6., Nyklovice 17.6. a Bystřice nad Pernštejnem 20.6./ byly zjištěny první výskyty larev krytonosce kořenového (*Stenocarus fuliginosus*) na kořenech.

*Kontroluje se 50 rostlin (na 5 náhodných místech na parcele se kontroluje vždy 10 rostlin v řádku).
Nepřímá ochrana: raný výsev a všechna agrotechnická opatření urychlující růst a vývoj rostlin.
Použití insekticidně mořeného osiva. Porosty máku do fáze 4 - 5 listů se ošetří postřikem v případě výskytu 3 - 4 brouků na 1 m řádku. Proti larvám na kořenech jsou chemické přípravky neúčinné.*

OKOPANINY

BRAMBOR OBECNÝ (RF 35-61 BBCH)

(plný prodlužovací růst (cca 25 cm) - počátek květu)

Hlášení o prvních výskytech plísně bramboru (*Phytophthora infestans*) mimo plochy malopěstitelů přišla z okresů Havlíčkův Brod /lokality Lípa 17.6. a Železné Horky 21.6./, Chrudim /lokalita Chrudim 19.6./, Jičín /lokalita Slatiny 17.6./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Zábrodí 20. 6./.

Informace k ošetření proti plísni bramboru a další informace naleznete v programu „Prognóza plísně bramboru“, který je dostupný na internetových stránkách [www.srs.cz](http://eagri.cz/public/web/srs/portal/skodlive-organismy/prognozy-vyskytu-so-na-uzemi-cr/vyskyt-plisne-bramboru.html) nebo na odkazu: <http://eagri.cz/public/web/srs/portal/skodlive-organismy/prognozy-vyskytu-so-na-uzemi-cr/vyskyt-plisne-bramboru.html>

V okrese Chrudim /lokalita Možděnice 18.6./ byl zjištěn první výskyt bakteriálního černání stonku (*Erwinia carotovora*).

První výskyt larev první generace mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*) byl pozorován v okrese Jičín /lokalita Slatiny 17.6./ a v ranobramborářské části okresu Chrudim byl již zjištěn výskyt larev L2.

Porost se prochází ve směru výsadby a zaznamenává se počet brouků. Počet a délka průchodů se stanoví tak, aby bylo prohlédnuto 0,1 ha, u ploch větších jak 10 ha 0,2 ha, přičemž je nutno porost projít nejméně 4x na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Chemickou ochranu je třeba zahájit při výskytu 100 brouků, nebo 5000 larev na 1 ha.

CUKROVKA (RF 39 BBCH)

(plodina úplně zapojena v porostu, listy pokrývají 90% povrchu půdy)

První ojedinělý výskyt cerkosporové listové skvrnitosti řepy (*Cercospora beticola*) byl zaznamenán v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita České Meziříčí 21. 6./.

V okrese Pardubice /lokalita Lipoltice 17.6./ byly pozorovány po sekundárním přeletu první kolonie mšice makové (*Aphis fabae*).

Zatím pouze slabé výskyty plevelných řep (*Weed beet*) byly zjištěny v okrese Havlíčkův Brod /lokalita Skryje 21.6./.

OVOCNÉ DŘEVINY

Jádroviny

JABLOŇ (RF 72-75 BBCH)

(velikost plodu do 20 mm (velikost lískového ořechu) - plod dosahuje asi 50% (polovinu) konečné velikosti)

V okresech Chrudim /lokalita Podlíšťany 19.6./ byl ve feromonových lapačích zaznamenán silný výskyt **obaleče jablečného (Cydia pomonella)** a v okresech Jičín /lokalita Úlibice 20.6./ a Náchod /lokalita Červená Hora 17.6./ pokračovala letová vlna střední intenzity.

Sledování letu dospělců do feromonových lapačů se provádí 2krát týdně od 1.5. do 15.9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Signalizace nutnosti a doby ošetření závisí na volbě použitého přípravku. Ovicidy se používají ve dvou až třítydenních intervalech po ukončení květu jabloní, jakmile se zjistí ve feromonových lapačích úlovek 10 a více motýlků na lapač za 3 až 4 dny. Potřeba ošetření larvicidy se určuje kontrolami kladení škůdce, vizuálními prohlídkami 100 náhodně vybraných plodů. Práh hospodářské škodlivosti jsou 2 vajíčka na 100 náhodně zvolených plodů a k nim přilehlých listů.

V okresech Chrudim /lokalita Podlíšťany 19.6./ byl ve feromonových lapačích zaznamenán silný výskyt **obaleče jabloňového (Hedya nubiferana)** a v okrese Náchod /lokalita Červená Hora 17.6./ pokračovala letová vlna střední intenzity.

Zvýšený výskyt **nesytky jabloňové (Synanthedon myopaeformis)** byl zaznamenán v okrese Jičín /lokalita Úlibice 20.6./ také na stejné lokalitě při sledování.

V okrese Pardubice /lokalita Svinčany 17.6./ byl zjištěn střední výskyt poškození plodů **pílatkou jablečnou (Hoplocampa testudinea)**.

Střední výskyt **mšice jabloňové (Aphis pomi)** na listech byl pozorován v okrese Jičín /lokalita Drahoraz 19.6./.

HRUŠEŇ (RF 72-74 BBCH)

(velikost plodu do 20 mm (velikost lískového ořechu) - průměr plodů do 40 mm, plody vzpřímené (stadium T, spodní strana plodu a stopka tvoří T, velikost vlašského ořechu))

Až k postupné likvidaci bylo přistoupeno v okrese Trutnov /stará výsadba hrušní u silnice Zboží - Choustníkovo Hradiště/ z důvodu silného výskytu **bakteriální spály hrušně (Erwinia amylovora)**.

V okrese Pardubice /lokalita Svinčany 17.6./ byl na listech zjištěn první výskyt **šedé skvrnitosti listů hrušně (Mycosphaerella pyri)**.

Peckoviny

MERUŇKA (RF 76 BBCH)

(plod dosahuje asi 60% konečné velikosti)

Již střední výskyt samců **obaleče meruňkového (Enarmonia formosana)** byl zaznamenán v okrese Pardubice /lokalita Choltice 17.6./.

SLIVONĚ (RF 73-75 BBCH)

(druhý opad plodů (červnový) - plod dosahuje asi 50% (polovinu) konečné velikosti)

V okrese Pardubice /lokalita Svinčany 17.6.) byl zjištěn střední výskyt samců **obaleče švestkového (Cydia funebrana)**.

Dospělci létají ve dvou vlnách. Proti první (přezimující) generaci je třeba zasahovat jen v případě nízké násady plodů. Proti druhé generaci se doporučuje aplikovat registrované insekticidy za týden po vrcholu letu samců do feromonových lapačů, při zjištění nejméně dvou vajíček na 100 náhodně odebraných plodech.

Lokálně až střední výskyty **mšic (Aphididae)** byly hlášeny z okresu Svitavy /lokalita Litomyšl a Moravská Třebová 21.6./.

TŘEŠEŇ (RF 75-89 BBCH)

(plod dosahuje asi 50% (polovinu) konečné velikosti - pokročilé zrání, nárůst intenzity odrůdově specifického zbarvení)

První výskyt kolonií **mšice třešňové (Myzus cerasi)** byl pozorován v okrese Pardubice /lokalita Raškovice u Přelouče 17.6./.

V okresech Jičín /lokalita Drahoraz 17.6./ a Pardubice /lokalita Raškovice u Přelouče 17.6./ byl na lepových deskách zjištěn první výskyt imág **vrtule třešňové (Rhagoletis cerasi)**

Drobné ovoce

RYBÍZ ČERVENÝ (RF 79 BBCH)

(vytvořeno 90% plodů)

V okrese Jičín /lokalita Drahoraz 19.6./ byl zjištěn první výskyt **virového zvratu rybízu (Black currant reversion associated virus)**.

Na stejné lokalitě bylo zaznamenáno i velmi silné zaplevelení porostů především **pcháči (Cirsium spp.)** – bude nutná mechanická ruční likvidace.

JAHOdnÍK (RF 87 BBCH)

(hlavní sklizeň, většina plodů zbarvena)

Střední výskyt **šedé hniloby jahod (Botrytis cinerea)** na neošetřených porostech byl zjištěn na zahradách v okrese Náchod /lokalita Náchod 22.6./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Pohoří 22.6./.

BRSLEN

Silný výskyt **předivky brslenové (Yponomeuta cagnagella)** byl pozorován v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita Pohoří 21.6./.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl